

питання здоров'язбереження стає основою частиною педагогічно діяльності. Ретельне планування навчання, орієнтація на потреби студентів, дотримання ергономічних та психогігієнічних норм, впровадження інтерактивних форм роботи та активна позиція викладача щодо створення безпечного й комфортного освітнього простору – усе це формує цілісну систему здоров'язбережувальних заходів.

Таким чином, здоров'язбереження у сфері робототехніки – це ефективний інструмент підвищення якості навчального процесу, що сприяє розвитку гармонійної, інтелектуально розвиненої та емоційно стійкої особистості.

ОХОРОНА ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕЧНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Макарчук В. В.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності. Це є конституційним правом кожної людини – стаття 43 Конституції України гарантує належні, безпечні і здорові умови праці[1]. Проте щороку на підприємствах трапляються численні нещасні випадки, що завдають шкоди працівникам і бізнесу. Зокрема, за даними Державної служби з питань праці, у 2023 році в Україні було зафіксовано близько 4 000 нещасних випадків на виробництві. Таким чином, охорона праці є надзвичайно важливою складовою безпечної підприємницької діяльності. Для роботодавця забезпечення безпечних умов праці – це не тільки виконання правових зобов'язань, а й запорука стабільної роботи підприємства, запобігання збиткам від аварій та штрафів.

Термін «охорона праці» в українському законодавстві визначається як система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на

збереження здоров'я і працездатності людини у процесі праці. Іншими словами, охорона праці охоплює всі аспекти забезпечення безпеки на робочому місці – від нормативно-правового регулювання та контролю до практичного впровадження технічних засобів безпеки, належної гігієни праці та профілактики професійних захворювань. Головна мета охорони праці – запобігти нещасним випадкам і професійним захворюванням, створити такі умови, за яких працівники не піддаються ризику для життя і здоров'я під час виконання своїх трудових обов'язків.

Охорона праці відіграє ключову роль у безпечному веденні бізнесу. По-перше, вона забезпечує фізичний і психічний добробут працівників: відсутність травм і професійних захворювань сприяє збереженню здоров'я персоналу. Здорові та мотивовані працівники працюють продуктивніше, що позитивно впливає на ефективність підприємства. По-друге, належна система охорони праці дає економічні вигоди. Витрати роботодавця на запобіжні заходи і створення безпечних умов, як правило, значно менші порівняно з потенційними втратами від аварій, виплат компенсацій потерпілим або штрафів за порушення вимог безпеки. Дотримання норм охорони праці мінімізує ризик простоїв виробництва, судових позовів та фінансових санкцій. По-третє, високий рівень безпеки праці формує позитивний імідж підприємства. Роботодавці, що піклуються про безпеку співробітників, користуються більшою довірою з боку партнерів, клієнтів і самих працівників. Таким чином, охорона праці є не лише обов'язком підприємця, але й інвестицією у стабільність бізнесу – вона допомагає уникнути зайвих витрат, підвищує продуктивність та зміцнює ділову репутацію компанії.

Нарешті, важливо відзначити соціальну відповідальність підприємця за життя і здоров'я колективу. Державна політика України у сфері охорони праці базується на принципі пріоритетності життя і здоров'я працівників над результатами виробництва, а також на принципі повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці[3]. Іншими словами, недопустимо ставити економічну вигоду вище безпеки людей.

Цей підхід має бути інтегрований в управлінські рішення кожного свідомого підприємця.

В Україні сформована розгалужена нормативно-правова база з охорони праці, яка встановлює обов'язкові вимоги безпеки для всіх суб'єктів господарювання. Основу цієї бази складають Конституція України, Кодекс законів про працю України (КЗпП) та спеціальний Закон України «Про охорону праці» [2], а також інші законодавчі акти і підзаконні нормативні акти.

Конституція України проголошує право кожного громадянина на належні, безпечні і здорові умови праці. Це право конкретизоване у трудовому законодавстві: Кодекс законів про працю України містить главу «Охорона праці» і, зокрема, стаття 153 КЗпП зобов'язує роботодавця забезпечувати безпечні та нешкідливі умови на всіх підприємствах. Закон України «Про охорону праці» № 2694-XII від 14 жовтня 1992 року визначає основні засади реалізації конституційного права на безпечну працю і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в державі. Цей закон окреслює права й обов'язки роботодавців і працівників у сфері безпеки праці, містить вимоги до безпечного стану виробничого обладнання, гігієни праці, а також визначає порядок розслідування нещасних випадків. Державна політика з охорони праці за цим законом ґрунтується на пріоритеті життя і здоров'я працівників та повній відповідальності роботодавця за створення належних умов[6]. Окрім згаданих фундаментальних актів, до нормативної бази охорони праці в Україні належать спеціальні закони та підзаконні акти, що регулюють окремі аспекти безпеки. Серед них – Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV встановлює правові та фінансові засади державного соцстрахування працівників і гарантує компенсації та страхові виплати у разі нещасних випадків на виробництві [4].

Важливе значення мають підзаконні акти, що деталізують застосування законів на практиці. Прикладом є Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» [5].

Цей нормативний акт запровадив сучасний порядок розслідування нещасних випадків на підприємствах, визначив процедуру повідомлення про нещасні випадки, створення комісій та оформлення результатів розслідування. Дотримання цього порядку є обов'язковим для кожного роботодавця у разі виникнення виробничої травми чи аварії. Такі підзаконні акти гарантують, що розслідування причин інцидентів проводиться належним чином, а потерпілі отримують належну допомогу і компенсації.

Практична реалізація охорони праці на підприємстві включає такі основні заходи: створення системи управління охороною праці (у тому числі призначення відповідальної особи або створення служби охорони праці), розробку і впровадження необхідних інструкцій з безпеки, регулярне навчання та інструктажі для працівників[7], забезпечення персоналу засобами індивідуального захисту і підтримання належного технічного стану обладнання, а також своєчасне розслідування нещасних випадків та впровадження заходів щодо запобігання таким випадкам у майбутньому. Всі ці кроки взаємопов'язані і спрямовані на створення безпечного виробничого середовища.

Отже, охорона праці є невід'ємною складовою безпечної і успішної підприємницької діяльності. Дотримання вимог законодавства про охорону праці (від Конституції та КЗпП до спеціальних законів і нормативних актів) гарантує збереження життя і здоров'я працівників, водночас захищаючи роботодавця від фінансових втрат і юридичної відповідальності. Інвестиції у безпеку праці окупаються через підвищення продуктивності праці та репутаційні переваги, тому культура безпеки на виробництві – це не обтяження, а запорука стабільного розвитку бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України (ст. 43) URL: constitution.in.ua.
2. Кодекс законів про працю України // КЗпП України, гл. XI «Охорона праці» (ст. 153–173) URL: (https://i.factor.ua/ukr/law-40/section-211/?srsltid=AfmBOoqP3j8jOiAiRVnUUok_Hjba-XU0N90_IU95eF1qSPMpZO0GFLPI)
3. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами) URL: <https://studies.in.ua/bjd-zaporojec/1204-12-osnovn-polozhennya-zakonodavstva-pro-ohoronu-prac.html>

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 (розд. V: Страхування від нещасного випадку). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

5. Постанова КМУ № 337 від 17.04.2019 «Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» URL:

<https://oppb.com.ua/articles/poryadok-rozsliduvannya-neshhasnyh-vypadkiv-rol-ta-obov-yazky-posadovyh-osib-oformlennya-materialiv>

6. Запорожець О.І. Основи охорони праці: навчальний посібник. К.: 2010. (Розд. 1.2. Основні положення законодавства про охорону праці) URL: <https://studies.in.ua/bjd-zaporojec/1204-12-osnovn-polozhennya-zakonodavstva-pro-ohoronu-prac.html>

7. Державна служба України з питань праці. Охорона праці на підприємстві: що потрібно знати? Інформаційна стаття, 03.06.2019 URL: <https://te.dsp.gov.ua/ohorona-pratsi-na-pidpryyemstvi-shho-potribno-znaty>

8. Демчина Д. Закон про охорону праці в Україні: права та обов'язки роботодавців і працівників. Бізнес-блог, 2023. URL: <https://business-broker.com.ua/blog/zakon-pro-okhoronu-pratsi-v-ukraini-prava-ta-obov-iazky-robotodavtsiv-i-pratsivnykiv/>

ВИДИ ІНСТРУКТАЖІВ ТА ЇХ РОЛЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМКУ ЗДОБУВАЧАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Скопінцева Н. С.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультету технологій
та дизайну Полтавського національного педагогічного університету*

імені В. Г. Короленка

Науковий керівник: к.п.н., доцент Титаренко В. М.

Проблема безпеки життєдіяльності є однією з найактуальніших у сучасному інформаційному просторі. Вона тісно пов'язана з розвитком техніки та новітніх технологій, погіршенням екологічного стану окремих регіонів та планети в цілому. Третє тисячоліття поставило перед людством нові виклики